

Posudek bakalářské práce Mileny Charvátové *Il participio nell'italiano contemporaneo*, Ústav románských studií FFUK, ak. r. 2016/17

Milena Charvátová si jako téma své bakalářské práce zvolila jeden z nefinitních slovesných tvarů, participium. Cílem její práce, deklarovaným v Úvodu (*Introduzione*), bylo systematicky popsat participium v současné italštině a tento popis doprovodit konkrétními příklady nejen z italských gramatik, ale také z jazykových korpusů (CORIS, PAISÀ) a on-line slovníků.

Práce je přehledně členěna do kapitol a podkapitol. Po nečíslovaném Úvodu (*Introduzione*) následuje stručná kapitola, v níž jsou definovány nefinitní slovesné tvary v italštině, a tedy infinitiv, participium a gerundium, a následující kapitola už se konkrétně zabývá participiem, jeho formami a funkcemi. Dále je analyzováno přítomné participium, které se v dnešní italštině používá téměř výhradně ve své substantivizované, popř. adjektivizované podobě, a participium minulé, jež má širší spektrum použití: autorka se zmiňuje o participiích substantivizovaných a adjektivizovaných, ale i o přičestích čistě verbálních, která tvoří jádro implicitních vět. Závěrečný oddíl této kapitoly je věnován poněkud kontroverznímu pojmu „absolutního participia“ a roli, kterou má přičestí v jednom z typů příznakového slovosledu, levé dislokaci. Poslední část studie panoramaticky představuje tvary a funkce participia v jiných (jak autorka píše, „cizích“) jazycích – od jazyků klasických přes jazyky germánské, románské, slovanské až po arabštinu. Následuje Závěr (*Conclusione*), který ovšem není skutečným závěrem, ale jen shrnutím, jež je následně, po uvedení Bibliografie a Seznamu tabulek a grafů, přeloženo do češtiny a angličtiny jako *Resumé*.

Práce je napsána italsky a z hlediska jazykového jí – až na pár ojedinělých prohrěšků (např. *vari corpus*, s. 7 a *jinde*) – není téměř co vytknout. Poněkud komplikovanější je pozice, kterou autorka tím, že se rozhodla psát italsky, zvolila: trochu překvapí, že se o ostatních jazycích (včetně češtiny) hovoří jako o jazycích cizích (*lingue straniere*) a že i kapitola věnovaná českému participiu působí, jako by ji napsal člověk, který má o češtině jen mlhavou představu a informace čerpá z cizojazyčných příruček.

I z hlediska obsahového je práce, přinejmenším její první část, velmi zdařilá. Autorka se v problematice dobře orientuje a na některých stránkách se zabývá pojmy a problémy, které jsou zajímavé a jistě jdou nad rámec toho, co se studenti v bakalářském studiu o participiu dozvědí: za všechny uvedu např. zmínku o latinském participiu futura, které se dochovalo v některých italských slovech (s. 12), o tzv. *participi senza suffisso* (s. 23) či o nesnázích (dokonce i) rodilých mluvčích při určování shody participia (s. 26). Je třeba rovněž vyzdvihnout přehledné členění práce do jednotlivých oddílů a srozumitelnost výkladu.

Přesto mám k celkové koncepci několik připomínek. První se týká příkladů, které jednotlivé kapitoly ilustrují a které vlastně představují jediný autorčin samostatný vklad (jinak je práce v podstatě jen kompilací – byť velmi kvalitní – italských gramatik a dalších pramenů a postrádá samostatný výzkum): není mi příliš jasný princip výběru korpusových příkladů, tj. proč u některých kapitol příklady z korpusů jsou, a u jiných se autorka spokojuje pouze s příklady z gramatik (např. v kapitole o přičestí přítomném). Uvítala bych také stručné představení obou použitých korpusů a nastínění postupu, jímž byla participia v korpusech vyhledávána. Druhá připomínka je pak vázána na pátou kapitolu nazvanou *Il participio nelle lingue straniere*. Autorka se v této kapitole na velmi malé ploše pouští do úkolu příliš rozsáhlého a komplikovaného: každému z jazyků je věnována zhruba stránka velmi stručného popisu, většinou založeného na informacích ze základních jazykových učebnic, např. pro samouky, který je často neúplný a ne vždy dobře formulovaný (orientujeme-li se například v němčině, pochopíme, co chce autorka říci, v opačném případě však může být výklad obtížně srozumitelný). Nejvíc zde překvapí informace o českém přičestí: v úvodu se dozvíme, že

v češtině přičestí částečně odpovídá gramatické logice ruštiny (s. 54), v tabulce nejsou uvedeny všechny tvary, značně zavádějící jsou informace o přechodnících atd. Navíc autorka ze stručných popisů přičestí v jednotlivých jazycích nevyvozuje žádné závěry. A tímto směrem míří i má třetí připomínka: práce nemá závěr. V oddílu nazvaném *Conclusion* najdeme pouze shrnutí, které je, jak už jsem zmínila výše, následně přeloženo do češtiny a angličtiny jako resumé.

A nyní ještě několik konkrétních poznámek, které by měly být diskutovány při obhajobě:

1) Na s. 9 nesouhlasím s tvrzením, že nefinitní tvary „*esprimono le azioni compiute in maniera generica*“ a že „*dalla frase quindi non è ben chiaro chi ha eseguito l'attività*“. Podmět implicitní věty je přece v naprosté většině zřejmý (obvykle jde o slovesa a konstrukce kontroly, kontrolorem subjektu implicitní věty je většinou subjekt věty řídící).

2) Na s. 12 se hovoří o substantivizaci a adjektivizaci participia a vše je uvedeno poněkud matoucí formulací: „*Al participio è collegata la formazione e la derivazione dei sostantivi tramite la cosiddetta suffissazione*.“ Osobně bych tento typ formace označila spíš za konverzi, nicméně níže na stránce autorka hovoří o „*sufisso zero*“ a tím věci uvádí na pravou míru.

3) Na straně 20 uprostřed se uvádějí příklady různých sufixů, nezdá se mi tedy vhodné hovořit o „*desinenze*“.

4) Tvrzení na s. 22, že „*oltre all'uso antico, burocratico, giuridico o politico, troviamo il participio presente nella lingua letteraria. È uno dei motivi per cui il suo uso oggi ha una sfumatura arcaica*“, se mi zdá, alespoň tak, je formulováno, přinejmenším diskutabilní. Literární jazy přece nemusí být vždy archaický.

5) Lze „*detto fatto*“ na s. 25 označit za příklad adjektivizovaného přičestí?

6) Na s. 34 se na příkladech ilustrují vedlejší věty časové, ale pouze ty explicitní. O tom, jakým způsobem funguje v časových větách participium, zde není ani zmínka, a na běžné užití participia v časových větách tu nejsou ani žádné příklady.

7) Na s. 35 je poněkud zkratkovitá formulace: „*Il participio assoluto rappresenta un gruppo specifico delle proposizioni participiali [...] in cui il verbo [...] della frase subordinata concorda o può essere diverso dal soggetto della frase reggente*.“

8) Většina příkladů na s. 36 a 37 neilustruje absolutní participium: jsou to běžné implicitní věty časové, podměty hlavních a vedlejších vět jsou tu shodné.

9) Námět k diskusi: pojem absolutního participia (viz s. 35-37) je poněkud složitější, než se z výkladu zdá. Zejména u tranzitivních sloves (*Costruita la casa...*) se názory lingvistů různí: někteří tuto konstrukci považují za pasivní, ale jiní za aktivní, s tím, že zde dochází ke shodě s přímým předmětem. To by vysvětlovalo i nemožnost vyjádřit v této konstrukci „*un complemento d'agente*“ (s. 35).

10) Z výkladu o levé dislokaci na s. 38 není patrné, jakým způsobem se dotýká participia jako takového. Je zde dislokováno participium jen jako součást složeného minulého času, popř. pasiva.

11) V kapitole 5 o přičestí v jiných jazycích je, jak už jsem zmínila, celá řada nepřesností, např. na s. 45 se mluví o *participe présent* a jako příklad je zde uveden také tvar *chanté*.

12) Na s. 52 se říká, že „*Il participio passato ha di regola significato passivo e fa parte della voce passiva*“ a „*Hanno significato attivo solo i verbi che formano il tempo perfetto con il verbo ausiliare sein [...]*“. A slovesa s *haben* ne? Je mi jasné, co zde chtěla autorka říci, ale naformulováno je to poněkud zmateně.

13) Ve výkladu o českých participiích zarazí zejména pasáž věnovaná přechodníkům a tvrzení, že „*È una forma verbale che corrisponde a una forma intermedia tra participio e gerundio, poiché esprime un'azione verbale che segue o precede un'altra azione*“. Následuje jiný děj? Navíc zde chybí jakákoli zmínka a funkce přechodníku přítomného.

Jak jsem již zmínila v úvodu posudku, bakalářská práce Mileny Charvátové splňuje požadavky obsahové i formální nároky na tento typ kvalifikační práce kladené, a k obhajobě ji tedy doporučuji. Je třeba ocenit i pěknou, kultivovanou italštinu, jíž je text napsán. Vzhledem k výše uvedeným výhradám, a především k chybějícímu závěru ji navrhuji klasifikovat jako ***velmi dobrou***.

V Praze dne 31.5.2017

PhDr. Zora Obstová, Ph.D.
oponent bakalářské práce